

ז' בתמוז, תשע"ט, 10.7.2019

גיליון מס' 667

פרשת בלק

כוחן של מילים

מאת נריה ברלוביץ, שלוחות

סיפורו של בלעם גורם לי לנוע באי נוחות, לחוש אמביוולנטיות לנוכח יחסו של א-לוהים לבלעם. מה פשר ההתערבות הברוטאלית הזו של הא-ל במעשיו של האדם הפרטי?

א-לוהים משחק בבלעם כבובה על חוט, בחינת הקול קול א-לוהים, והידיים ידי בלעם.

בלעם היה מכשף ידוע בזמנו, "כִּי יִדְעֵתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר וְיֹאָר (כב,ו), כך בלק פונה אליו במשלחת הראשונה, והמשלחות הרבות המגיעות אליו גם הן מעידות על הכישרון הרב שבלעם ניחן בו.

דיבור הוא היכולת של האדם לתת גוף ומשמעות לרעיונות הפנימיים שבו. היכולת להתבטא מאפשרת לאנשים לפעול בעולם תוך השפעה משותפת אחד על השני.

קללה היא איחול וביטוי/שאיפה למאורעות רעים שייקרו למי שמוטלת עליו הקללה (המקולל), או פנייה מפורשת לא-לוהים או למלאכיו על-מנת שירעו עם המקולל (ויקיפדיה). כלומר קללה לוקחת את פוטנציאל ההשפעה שיש לדיבור לנקודת שיא שלילית, לנקודה בה היא פוגעת במציאות.

התערבות כזו מצד הקב"ה, בחייו של אדם פרטי, מזכירה את סיפור יציאת מצרים: "וְאֲנִי אֶקְשֶׁה אֶת לֵב פְּרַעֲהַ" (שמות ז,ג). הכבדת לב פרעה היא שגרמה לו לסרב לשלח את בני ישראל. שינוי הלב, הוא כשינוי מבט האדם על המציאות, שינוי כוונתו של האדם. ומכך שהקב"ה לא משנה את ליבו של בלעם אלא את מילותיו, "הַדְּבַר אֲשֶׁר יִשִּׁים אֶל-לֵהִים בְּפִי אַתּוֹ אֲדַבֵּר" (כב,לח), לומדים שכוונה לא רלוונטית (או לפחות זניחה) להשפעת המילים (פעולת הדיבור) על המציאות.

אם כך, אפשר לחלק את דמותו של בלעם, בלעם הפנימי – בן-הזוג, האבא, המורה, אדם בעל עולם רגשי עמוק ואין סופי, אדם שלרגע אחד בפרשה חושף פניו אלינו ומבקש "תַּמַּת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶה אַחֲרֵיתִי כְּמֵהוּ" (כג,י). ובלעם החיצוני, בלעם שלא ניתן לכנותו בשום תואר, הוא איננו "רשע" ואיננו "צדיק" לא עושה "רע" וגם לא "טוב", מבחינה פנימית אין לו כוונה להזיק לעם ישראל, או לעזור לבלק מתוך מניע שלילי. בלק שכר אותו לעבודה ובלעם קיבל אישור א-לוהי לקבל את ההצעה הזו.

האדם עוטה על עצמו דמות, דמות זהה לו חיצונית, אך ממבט קרוב עולמה הפנימי ריק, היא נועדה אך ורק לייצג את האדם בחברה בה הוא נמצא. הדמות הזו יוצקת תוכן לעולם באמצעות הדיבור. דיבור זה חסר את מה שהרב קוק מכנה "המחשבה היסודית", המניע היותר פנימי של כל תופעות החיים, יסוד "אומר החיים". במילים אחרות,

אין את התגלות השכינה בתוך דיבור זה של האדם. כשבלעם החיצוני ניגש לקלל את ישראל מתוך יצר בסיסי ולא מתוך מחשבה מושכלת, הקב"ה לוקח את המושכות, ובמקום שבלעם ייתן לשכינה שבתוכו לשלוט, מתוך הפנימיות הטהורה שבבלעם, היה צורך להתערבות טרנסצנדנטית של א-לוהים כדי למנוע את השפעתה השלילית של דמותו של בלעם.

כשהניתוק בינינו לבין דמותנו רב, אנו לא שמים לב כמה הרס המילים שלנו משאירות, ובמפגש פיכח נדיר האמירה "לא התכווננו" שגורה על פינו ונאמרת באופן אוטומטי. הפרשה מלמדת אותנו כי הרלוונטיות של הכוונה זניחה לעומת הפעולה עצמה. אולי לכך התכוון הרב קוק כשכתב "כל הצרות שבעולם, בייחוד הצרות הרוחניות: תוגה, קוצר רוח.. אף הן אינן באות כי אם מפני חסר דעה להסתכל הסתכלות בהירה בגאות ד' " (אורות, זירעונים, ייסורים ממרקים).

אם נוריד את הלבושים, המסכות והמחסומים שהצבנו בין העצמי שלנו – לחברה, נצליח להכיל את ה"מחשבה היסודית" גם בליבנו וגם בדיבורנו ונזכה, ובאופן פנימי, נהפוך את הקללה לברכה.

נריה ברלוביץ, בן למרים ושמואל ברלוביץ מקיבוץ שלוחות. בוגר שק"ד דרכא, וישיבת ההסדר אור תורה סטון – מחניים. משרת כיום כחייל סדיר בצה"ל.

דף פרשת שבוע על הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il